
KÖRKÉP

NÁDHÁZI LAJOS:

Televízió és a népművelés

A televízió napjaink nagy technikai vívmánya, korunk leghatásosabb közlési eszköze. Jelentősége szinte felbecsülhetetlen. Fontos fegyvere a világméretű ideológiai harcnak, lehetővé teszi a széles tömegek gyors és hatásos tájékoztatását, felkelti az érdeklődést a tudomány, a technika, a művészet eredményei iránt, részt vállal az iskolán kívüli ismeretnyújtás feladatainak megoldásából. A televízió nagy érdeme a város és falu közötti kulturális különbségek csökkentésének elősegítése, az emberek életmódjának, egyre nagyobb mennyiségű szabadideje felhasználásának előnyös befolyásolása.

Igen sok — pontos méréseken nyugvó — vizsgálati eredmény, tanulmány tudományosan igazolja, hogy nagy politikusokat, kiváló művészeket, az egész emberiség életére döntően kiható tudományos, technikai felfedezéseket, maradandó kulturális értékeket, nagy élményt nyújtó művészeti alkotásokat az emberek jelentős része a televízió által ismeri.

A televízió jelentőségét mutatja gyors terjedése is. Nógrád megyében 1960-ban még csak 1008 — nagyrészt közületi — TV készülék volt, ma viszont 19 497 készüléken nézik a műsorokat. Az utóbbi négy esztendő televízió vásárlási üteme — az évi négyezer készülék — még egyáltalán nem jelzi a telítettséget, az igények alapján továbbra is várható a TV tulajdonosok számának gyors növekedése.

A televízió széleskörű elterjedtsége, nagy hatása, szükségszerűen napirendre tűzte e fontos eszköz közművelődési rendszerünkben elfoglalt helyének, szerepének körvonalazását, a hagyományos népművelési intézményekre és ágazatokra (művelődési otthon, könyvtár, múzeum, ismeretterjesztés, felnőttoktatás, stb.) gyakorolt módosító hatásának tisztázását.

Erre a feladatra vállalkozott a Művelődési Minisztérium, a Magyar Rádió és Televízió, a Népművelési Intézet 1964. május 19-én és 20-án Salgótarjánban összehívott konferenciája. A tanácskozás, melyen a művelődés legkülönbözőbb területén tevékenykedő művelődési munkások hallatták szavukat, végcredményként elfogadta, hogy a szocialista államban működő televízió a nép nevelésének és művelésének új, sajátos, egyben hatásos eszköze. Terjedésével szélesedik a népművelés hatásköre, általa olyan rétegekhez is eljutunk, amelyeket hagyományos eszközökkel nem érhetünk el. A vitázók, a televízió és más népművelési intézmények, ágazatok közötti kölcsönhatásból kiindulva, egyértelműen állást foglaltak a szoros együttműködés kialakítása mellett.

Az elvi állásfoglalások megvalósítása. a TV tudatos és bizonyos fokig módszeres felhasználása a népművelésben most már a „hogyan” oldaláról sorakoztatta fel a megválaszolandó kérdéseket.

Az élet által felvetett problémák megoldása újabb tanácskozás létrehozását

igényelte. Nagy örömnkre szolgált, hogy a TV és a helyi népművelés együttműködésének módszertani kérdéseivel foglalkozó konferenciának ismét Salgótarjánban, a külsejében és szellemében is újjászülető városunkban adhattunk helyet. Úgy érzem, van ebben valami jelképeség is.

Az 1966. december 15—16-án rendezett konferencián — a Művelődésügyi Minisztérium Közművelődési Főosztályának vezetőjén és helyettesein, a televízió rovatvezetőin, a Népművelési Intézet osztályvezetőin kívül — részt vettek a társadalmi szervezetek, mozgalmak központi szerveinek megbízottai, az érintett minisztériumok munkatársai, a megyei, járási szinten irányító népművelők, kultúrotthon igazgatók, könyvtárosok klubvezetők.

A fő referátumokat Kamarás Rezső a Népművelési Intézet Felnőttnevelési Osztályának vezetője és Sándor György a TV népművelési adásainak főszerkesztője tartották.

A tanácskozás — melynek tartalmi kiterjedtségére már a résztvevők összetétele is utal — három szekcióban folyt. Az első munkacsoport a televízió ismeretterjesztési, — felnőttnevelési tevékenységével foglalkozott, a második az irodalmi-művészeti adásokkal, a harmadik az ifjúsági adásokkal kapcsolatos kérdéseket vitatta.

A konferencia az első szélesebb körű vita óta eltelt időszakot értékelve megállapította, hogy a népművelési szervek, intézmények és a TV szorosabb együttműködésének eredményeként több hasznos közös akció született. A televízió népművelési adásai a társadalmi valóságunk által megválaszolásra váró kérdéseket a szocialista tudat és magatartás fejlesztésének oldaláról igyekezett megközelíteni. Az adások során mindinkább törekedett olyan ismeretek, eszmék átadására, igények, szokások ki-

alakítására, melyek elősegítik a szocialista társadalomban való aktív részvételt.

Több hozzászóló — a konkrét helyzetek bemutatásával — kifejezésre juttatta, hogy a közvetett korszerű műveltség-tartalmak, a tudományok új eredményeinek ismertetése, a mai világot szocialista szellemben tükröző művészi akotások bemutatása hatékonynak bizonyult a régi, ellenséges ideológiák ellen.

Vitatott kérdés volt a közönség igényének, izlésének — e két igen nehezen mérhető kategóriának — a megítélése. Az ellenétes vélemények elsősorban a bonyolult szerkezetű közönség egysíkú szemléletéből fakadtak. Ki ilyen, ki olyan ténylegesen megtalálható jelenséget próbált általánossá nyilvánítani. Végül elfogadták a közönségnek egy olyan differenciált szemléletét, melyben a műsorpolitika szempontjából az alapvető tényezőnek a társadalom legaktívabb részét alkotó, kellő általános és szakmai műveltséggel bírók nagy táborát tekintik.

A résztvevők felleptek a TV fetiszizálása ellen is. Sokan kifejezésre juttatták, hogy a társadalmi szükséglethez, a közönség összetett igényeihez helyesen alakított adások sem tehetik a televíziót a helyi népművelést helyettesítő eszközzé. A tömegközlelési eszközök — bármilyen hatásosak is — nem pótolhatják az élő szót, a társas művelődést és szórakozást, nem képesek közvetlenül választ adni a speciális helyi kérdésekre. Csak a legteljesebb egymásra építettség vezethet el a jelenleginél nagyobb kiterjedtségű, hatékonyabb népműveléshez.

Szinte minden hozzászóló hangoztatta, hogy a televízió célszerű, tudatos, módszertanilag megalapozott hasznosításához ma már nem elégséges a rendkívül bonyolult szerkezetű népművelés

vezető testületeinek, a TV vezetőinek rendszeres együttműködése. Többre van szükség. Elengedhetetlen a TV adások hasznosítása, módszereinek tudományos kidolgozása, majd a helyi népművelők kellő felkészítése az új helyzet által megkívánt, korszerű népművelésre. Számolni kell a megmásíthatatlan ténynyel: a televízió elterjedésével a népművelés kilépett az intézmények falai közül, következésképp a népművelés irányításának is, észszerű a munkájába bekapcsolni olyan elemeket, amelyek nyomon követik az embereket a családba, a munkaközösségekbe, a szórásközi csoportosulásokba.

Az új körülményeket áttekintő, kiváló gyakorlati népművelők elemi erővel igényelték — a TV adásainak hatékony felhasználásához nélkülözhetetlen — segédanyagokat. Kérték a tartalmasabb előzetes tájékoztatást, a hosszabb időre szóló műsorfüzetet, az egyes műsorokkal kapcsolatos részletesebb informálást, amely kiterjed a műsor céljára, tartalmára, színvonalára, módszeres feldolgozására. Hiányolták az egyéni és csoportos TV nézés eredményes hasznosításához nélkülözhetetlen módszertani útmutatást, előzetes bemutatókat, vitavezető konferenciák tartását.

Másik oldalról felmerült a meglévő segédanyagok, közlemények átgondoltabb felhasználása.

Többen szóvátették a differenciált nevelő tevékenységhez elengedhetetlen jobb technikai ellátottság hiányát. A különböző rétegek tudatos foglalkoztatásához egy kultúrotthonban több készülék beállítása válik szükségessé.

A vitában felszólaló Vonsik Gyula elvtárs, az MSzMP Tudományos és Kulturális Osztályának helyettes vezetője, a különböző népművelési területek, intézmények egymásra utaltságáról és a közvetítésre kerülő, valamint nagyobb tömegek nevelésére felhasználható értékek társadalmi szempontból helyes megítéléséről beszélt. A kétnapos tanácskozás Godor Ferencnek, a Magyar Rádió és Televízió elnökhelyettesének zárszavával ért véget. A nagy gondolatcsere, a vita viszont éppen a téma jellegéből adódóan tovább folyik, az élet újabb kérdéseket ad fel. Kívánatos lenne, hogy itt Nógrádban is a gyakorlatra érzékenyebben reagálva keressük a helyes válaszokat. Erre — egyéb fontos tényezők mellett — egy kicsit kötelez az is, hogy a konferenciát éppen Salgótarjánban tartották meg.